

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Zavezi“ so poslala udnino sledeča učit. društva:

Za leto 1907.:

Slovensko učit. društvo 10— K
Savinjsko „ 29— „

Za leto 1908.:

Breško-sevniško učit. društvo 52— K
Celjsko „ 40— „
Gornjegrajsko „ 28— „
Kamniško „ 38— „
Korjansko „ 29— „
Kranjsko „ 23— „
Ljubljansko mestno „ 49 50 „
Ljubljansko okoliško „ 15— „
Ljutomersko „ 65— „
Logaško „ 40— „
Pedagoško „ 46— „
Radovljiško „ 68— „
Sežansko „ 42— „
Slovenjebistiško „ 63 50 „
Šaleško „ 21— „
Šmarško-rogaško „ 21— „
Šentlentsko „ 34 50 „
Slovensko „ 25— „
Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic 38— „
Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic 10— „
13 učiteljskih društev ni letos še ničesar vplačalo.

Fr. Luznar,
blagajnik.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegat za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča „Zavezina“ društva:

XIX. Radovljiško učiteljsko društvo:
62. Kati Droll, učiteljica v Zasipu;
63. Franjica Pogačnik, učiteljica v Ribnem;
64. Avgust Jensko, učitelj na Bledu.
XX. Konjsko učiteljsko društvo:
65. Marija Pavlič, učiteljica v Tepanjah;
66. Mirko Kozuh, učitelj v Konjicah;
67. Matko Žgajner, nadučitelj pri Sv. Kunigundi.

Namestnika:
14. Janko Keržič, učitelj v Čadramljah;
15. Karel Mravljak, učitelj v Čadramljah.
XXI. Litjsko učiteljsko društvo:
68. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji;
69. Karel Gorišek, učitelj v Zatičini;
70. Ernestina Zajec, učiteljica v Zatičini;
71. Dora Dereani, učiteljica na Savi;
72. Marija Pezdir, učiteljica v St. Vidu pri Zatičini;
73. Josip Zajec, nadučitelj v Velikem gabru.

XXII. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za kamniški okraj:
74. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah.
XXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:
75. Franica Horvat, učiteljica v Ljubnem;
76. Ivan Kelc, nadučitelj v Novi Štifti.
Namestnik:
16. Ivan Pušenjak, šolski vodja v Šmihelu pri Mozirju.

XXIV. Ormoško učiteljsko društvo:
77. Dragotin Pintarič, učitelj pri Sv. Miklavžu;
78. Ana Trstenjak, učiteljica pri Sv. Miklavžu;
79. Marija Posega, učiteljica pri Sv. Miklavžu.
Namestniki:
17. Anton Porekar, nadučitelj na Humu;
18. Ljudevit Sijaneč, nadučitelj v Svetinjah;
19. Julijana Valentinčič, učiteljica na Humu.

XXV. Učiteljsko društvo za laški okraj:
80. Marija Arzenšek, učiteljica v Trbovljah;
81. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah;
82. Robert Plavšak, učitelj v Trbovljah;
83. Rudolf Kalan, učitelj pri Sv. Katarini;
84. Ivan Logar, učitelj na Zidanem mostu;
85. Josip Zorn, učitelj v Loki;
86. Miroslava Gnus, učiteljica žen. roč. del v Turjah.

XXVI. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega:
87. Leopold Baebler, c. kr. učitelj v Idriji;
88. Marjeta Žele, učiteljica v Begunjah pri Cerkljici.

XXVII. Ljutomersko učiteljsko društvo:
89. Ana Čuha, učiteljica v pri Sv. Duhu;
90. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi;
91. Karel Mavrič, učitelj v Ljutomeru;
92. Ivan Tomažič, nadučitelj na Stari cesti.

Namestnika:
20. Avgust Lah, učitelj pri Sv. Duhu;
21. Marija Tomažič, učiteljica na Stari cesti.

Pri delegatih „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“ je po nelyubi pomoti izostal delegat g. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah, kar tu popravljamo.

Dosedaj je torej prijavljenih 93 delegatov in 21 namestnikov. Sedem Zavezinih društev še ni prijavilo delegatov in ni vrnilo društvenih izkazov. Prosimo vsa ta društva, da to store takoj.

Za glavno skupščino je dalje priglasi gospod Anton Pesek, šolski vodja v Narapljah, sledeče poročilo:

„Kaj naj stori učiteljstvo v trajen spomin šestdesetletnega vladanja cesarja Franca Jožefa I.“

Predlogi, ki jih bo stavljal gospod poročalec, so natisnjeni v programu.

Vodstvo Zaveze

Luka Jelenc,
predsednik.

Srednješolski vestnik.

** Podružnico društva slovenskih profesorjev so ustanovili v Gorici. Namestništvo je pravila že potrdilo.

** Gabriel Majcen, profesor na učiteljski v Mariboru, stopi v pokoj. Sedaj je Majcen jako delaven za „Slov. Gosp.“, ki napada učiteljstvo.

Književnost in umetnost.

Nevarni socializem. Spisal Etbin Kristan. — Knjižnica časopisa „Naprej!“ v Ljubljani. X. zvezek. — V sedanjih dobi mogočnega socialnega gibanja je ta Kristanova razprava aktualnega pomena. Brošura govori tudi o vzgoji: Otroka vtaknejo v šolo s petdesetimi, šestdesetimi drugimi paglavci — časih jih je še več — ubogi učitelj naj pa vsakega člana te imenitne čete individualno izobraža in vzgaja! V dobi, ko je osebnost še najbolj mehka, ko se še najtežje spozna in opredeli in bilo bi treba največje pozornosti za vsako posebe in največ negovanja, nima kapitalistična družba sredstev za to. V ljudski šoli se začne uniformiranje in kaserniranje človeških duš... (Str. 29.)

Kulturno delo.

+ Velik legat za ljudsko knjižnico. Nedavno umrl inženir Dominik Kreuzinger je zapustil za ljudsko knjižnico v Hebu 400.000 K.

+ Prva ljudska knjižnica „Vesne“. V nedeljo, dne 23. avgusta je otvorilo fer. akad. društvo „Vesna“ v Poljanah nad Škofjo Loko „Prof. J. Jesenka ljudsko knjižnico.“ Otvoritveno predavanje je imel ob 4. uri popoldne v Poljanah gostilnici v Poljanah pravnik Ivan Stanovnik. Prijatelji ljudske izobrazbe so se v lepem številu udeležili otvoritve. S prosveto k svobodi.

Politiški pregled.

* Jugoslovanski minister. „Hrv. Koresp.“ poroča iz Zagreba: Hrvaški listi se zopet bavijo z govoricami, da bo ob obnovljenju Beckovega ministrstva imenovan tudi jugoslovanski minister. Poudarja se, da je to imenovanje odvisno od sporazuma obeh jugoslovanskih klubov. Vlada namerava baje razdeliti jugoslovansko ministrstvo v dva oddelka: slovenski in hrvaški. Jugoslovanski minister bo baje imenovan za slučaj, ako bi bil za podpredsednika zbornice imenovan kak italijanski ali romunski poslanec.

* Skupni ministrski svet. Dne 19. avgusta se je skupni ministrski svet baval najprej s skupnim proračunom vojnega ministrstva. Nadalje se je razpravljalo tudi o srbski trgovinski pogodbi. Vlada je edina v tem, da stopi trgovinska pogodba v veljavo na podlagi pooblastilnega zakona. Minister Burian je spravi na razgovor dogodka na jugu monarhije, posebno agitacijo Srbov v Bosni in Hercegovini. Sploh se je razpravljalo o vseh balkanskih vprašanjih. Ako se bo mladoturško gibanje razvijalo v oblikah, ki opravčujejo zaupanje velesil, se kmalu ukrenejo nekeke odredbe glede reformne akcije. Bosanskemu vprašanju bo posvečena skupna vlada največjo pozornost.

* Politiški položaj na Ogrskem. Na konferenci ministrskega predsednika dr. Weckerleja z ministrom Kossuthom se je razpravljalo o fuziji strank. Pri večini neodvisnih se je pojavil odpor proti fuziji. Dr. Weckerle je izkušal pri Kossuthu odstraniti nastale difference. V političkih krogih nestrpno pričakujejo jesenskega zasedanja, največ zaradi fuzije in volilne reforme. Ministrstvo je v kritičnem položaju. Weckerlejeva vlada je izkušala z veleizdajniško afero odvrniti ogrsko javno mnenje od pravega stanja položaja. Večina neodvisnih je proti fuziji in za samostalno banko Volilna reforma še ni dobila predsankcije, ker so nemadarske narodnosti, socialisti in kmetiška stranka proti pluralnemu zistemu. Ako volilna reforma ne dobi predsankcije, poda minister grof Andrássy demisijo.

* Zmaga Slovkov na Ogrskem. Pri volitvah v veliki občini Ružomberk so zmagali Slovaki s 23 glasovi proti 17 Madjarom. Vkljub tej zmagi nameravajo Madjari vreti večino s tem, da spravijo v odbor več madjarskih posestnikov in višjih uradnikov kot viriliste. Zaradi te namere vlada med Slovaki velikansko ogorčenje.

* Proti srbski trgovinski pogodbi. Člani česke in nemške agrarne stranke so pri-

čeli skupno akcijo proti srbski trgovinski pogodbi. Dne 18. t. m. so bili najodličnejši poslanci obeh strank skupno pri ministrskem predsedniku ter so v imenu svojih strank najodločnejše protestirali proti temu, da bi trgovinska pogodba s Srbijo stopila že 1. septembra brez sodelovanja parlamenta v veljavo. Ministrski predsednik se je skliceval na nekatere političke in gospodarske argumente, ki govorijo proti zavlačevanju. Ker pa sta tudi ministra Prašek in Ebenhoch na strani agrarcev, je tudi ministrski svet uvidel, da ne kaže trgovinske pogodbe takoj uveljaviti.

* Bosna in Hercegovina. Bosanski mohamedanci so poslali ministru baronu Burianu spomenico, v kateri so odkrili vse svoje pritožbe in želje glede avtonomije, uprave in verskih odnošajev. Kakor poročajo z Dunaja, je minister nekaterim zahtevam že ugodil. V področju notranje uprave se v interesu izvestne avtonomije ustanove okrajni, oziroma okrožni odbori, ki bodo imeli posvetovalni značaj ter bodo vladi kot posvetovalna korporacija v nekaterih poslih krajne narave. V področje cerkvene avtonomije je minister pripravljen dati poedinim konfesijam popolno avtonomijo. — Vprašanje glede gozdov, ki so bili za okupacije proglašeni za erarno imetje, bi se imelo rešiti na račun, da se da primerna odškodnina vsem onim Bošnjakom, ki zamorejo dokazati, da so nekdanj posedovali pravo last na teh gozdih. — Iz Caragrade poročajo: Mladoturki nameravajo v prvi seji parlamenta pozvati vlado, naj pri velesilah stori vse potrebne korake, da se Bosna in Hercegovina zopet vrne Turčiji.

* Jezuitje odidejo iz Zadra. „Velebit“ poroča, da Jezuitje, ki so 45 let bivali v Zadru in oskrbovali cerkev sv. Hrisogona odidejo od tam. Vzrok odhoda je, kakor govori, ker primanjkuje dandanes v jezuitskem redu redovnikov.

* Pomiloščenje na Ruskem. Skoraj vsi bivši poslanci, zaprti zaradi viborskega poziva, so pomiloščeni in so jih takoj izpustili iz ječ. Proti knezu Dolgorukemu se je uvedla preiskava zaradi zapravljanja zemstvenega denarja.

* Srbska „veleizdaja“. Dunajski „Vaterland“ javlja, da namerava kralj Peter poslati cesarju Francu Jožefu lastnooročno pismo, kjer mu označi, da so vse denunciacije v zloglasni brošuri „Finale“ neosnovane. Srbski kralj izjavi obenem cesarju svojo popolno lojalnost in korektnost s strani srbskega dvora. — Iz Sarajeva javljajo: Na zahtevo zagrebskega državnega pravdnika so štirje bivši občinski odborniki stavljeni pod policijsko nadzorstvo, češ, da so kompromitirani v Nastičevi aferi. — Kakor javljajo iz Beograda, so vesti avstrijskih listov o razlusu „Jugoslovanskega kluba“ popolnoma izmišljene. Srbska vlada nima nikakega povoda postopati proti omenjenemu društvu. — „Slovenec“ simpatizuje s preganjalci Srbov.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Pavel Šile, nadučitelj v Zireh, 10 K; tov. Fran Luznar, nadučitelj na Primskem pri Kranju, 9 K ob praznovanju službene 25 letnice. Skupaj 19 K; zadnjih izkazanih 3341 75 K; doslej darovanih 3360 75 K. Bog plati!

Vestnik.

Na slovensko-nemški mejl na Štajerskem je nemški Schulverein jako agilen. V Vuzenici ustanove schulvereinsko šolo. Kupiti mislijo za to šolo posestvo gostilničarja Pušnika. Koristno bi bilo, da izkušajo Slovenci to preprečiti. — V Remšniku ob meji je razpisano mesto nadučitelja. Doslej je bil tam vedno slovenski nadučitelj, sedaj pa so občani podpisali prošnjo na željni šolski svet, da nastavi nadučitelja nemške narodnosti in uvede žev IL razred nemški učni jezik. Enako prošnjo je tudi oddal občinski zastop, ki je baje v slovenskih rokah. Umestno bi bilo, da se oglasi za to mesto čimveč slovenskih prosilcev.

Bratje in sestre! Narod, ki ne spoštuje svojih mož, je izgubljen in stan, ki ne ceni svojih izvoljenih voditeljev, nima bodočnosti. Tako bi se utegnilo zgoditi nam, če se v sedanjih ozbiljnih časih ne bomo oklepali svojih voditeljev. Nasprotniki naši preže noč in dan na to, kdaj in kako bi nas razdvojili. V dosego tega namena imajo pa obrneno svojo ost proti voditeljem naprednega učiteljstva. S terorizmom, hujskanjem, podkupovanjem, z zvijačo, s obljubami in prijaznimi besedami skušajo doseči svoj grdi namen. In kdor ni trden v svojem prepričanju bi se jim kmalu ušel na njih pogubne limanice, saj imajo denar in moč v rokah ter obljubujejo in ponujajo izdajcem najboljše službe. Govori se celo, da so se jim nekateri omahljivi že vdnjali z namenom, da bi pri letošnji glavni skupščini v Gorici zasejali razpor. Zato pa pozivljemo vse napredno misleče učiteljstvo, da pride v čim večjem številu v Gorico ter dá takim podkupljenim egoistom odgovor, kakršnega zaslužijo. Ne nazaj in navzdol, temveč naprej in navzgor bodi naše geslo. Slučajni nedostaki v naši organizaciji, oziroma v vodstvu organizacije naj se nazna-

nijo pismenim potom upravnemu odboru naše Zaveze. Upamo pa, da zgoraj omenjena govorica nima resnične podlage, ampak je to le pobožna želja in namera klerikalcev, ali pa tudi nerazsodnost in slabost slučajno prizadetih.

O učiteljskem kongresu v Pragi poroča „Edinost“. V šumno življenje praške razstave, v katero se kakor v kaleidoskopu mešajo slike obrtnih, trgovskih, industrijskih umetniških in znanstvenih kongresov, se je vrnila prošli teden nova slika: Kongres slovenskega učiteljstva. Dve glavni tečki teh dni, namreč ustanovitev „Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji“ in pa dvodnevna podrobna razprava o „Narodni vzgoji“, je vzrok, da kakor uvod k tem dnevom izpregovorim nekoliko besed v informacijo učiteljem. Misel o Zvezi slovenskega učiteljstva ni nova. — Odkar so stopili Hasnerjevi šolski zakoni v veljavo, se opaža med slovenskim učiteljstvom hrepenenje po zblizanju in spoznanju. — Iniciativa izhaja iz Zagreba in Ljubljane. Jugoslovansko učiteljstvo je že leta 1871 in 1872 detajlno proučevalo program shoda slovenskih pedagogov, ki se je imel vršiti na Dunaju leta 1878. V oklicu na vse slovensko učiteljstvo te države se kliče po organu, ki bi družil delavnost slovenskega učiteljstva. Vsaj vsako tretje leto naj bi se sklicevali shodi slovenskih pedagogov! Ti shodi naj bi slovensko učiteljstvo vodili k lastni slovenski prosveti in naobrazbi v soglasju s pedagoškimi načeli ostalih narodov. Na njih se je imelo nadalje pretresovati o skupnem časopisu slovenskega učiteljstva, o ustanovitvi slovenskih pedagoških knjižnic, o izdajanju dobrih spisov v različnih slovenskih jezikih itd. Ali preden je prišlo do tega, je minulo celih 35 let. Bilo je to češko učiteljstvo, ki je vedno netilo to misel, da so se končno lani v avgustu sešli delegati slovenskih učiteljskih društev na Dunaju ter se definitivno dogovorili o načelih, na katerih se ima zgraditi zvezo. Prepričani smo, da bo zveza, ki je v njej zastopano 25.000 slovenskih učiteljev, velpomembna za novoslovanstvo na gospodarskem in prosvetnem polju in da je ravno učiteljstvo poklicano propagovati med najširšimi ljudskimi sloji vse one dalekosežne načrte, postavljene na nedavnem vseslovenskem pripravnem shodu. Druga točka dvodnevnega posvetoovanja v plenumu je bila tema „O narodni vzgoji“.

To vprašanje se vleče kakor rdeča nit skozi vse učiteljske shode od l. 1870 do naših dni. To pomenja, da smatra slovensko učiteljstvo to vprašanje najbolj perečim. — Saj je to ravno smisel vsega šolskega dela: delovati v narodnem duhu, t. j. graditi organično na narodni samoniklosti, umevati smisel narodove minulosti, opazovati potrebe sedanjosti in pripravljati njegovemu naraščanju srečnejšo bodočnost. V naše šolstvo se je umetno vrnila nemška vzgojevalna metoda, ki je napravila veliko škodo. Boj za narodno šolo je imel iz početka samo jezikovni pomen. Trudili smo se izvesti načelo, da slovensko dete spada v slovensko šolo. Danes pa pod izrazom „narodna vzgoja“ umevamo mnogo več. Ne samo jezik, ampak tudi slovenskega duha hočemo imeti v šolah. Slovenski učitelj danes čuti, da je treba zgraditi slovensko vzgojevalno metodo ter ne si izposojevati pri tujcih. Slovenski učitelji so rešili v Pragi važen problem; zato so bile ta teden uprte v njih oči slovenskih roditeljev, ki jim gre za lepšo bodočnost njih naraščaja. — Kongres sam na sebi je pokazal ogromno udeležbo. Nad 7000 učiteljev iz vseh strani, koder odmeva slovenska govorica, se je zbralo v Pragi. Kongresna pisarna v palači banke Praga je bila 9. t. m. ves dan polna in slišal si v njej glasove vseh slovenskih jezikov. Izvenčeski učitelji nosijo slovenske kokarde. Razen Čehov je prišlo največ Poljakov (nad 400), pa tudi Slovenci in Hrvatje so bili častno zastopani. V čast in slavo slovenskih učiteljev bodi rečeno, da so pred kongresom marljivo študirali češčino, tako da so se skoro vsi sporazumevali v češčini. Pozdravni večer na Zofinu je bil sijajen. Galerije in hodniki so bili nabiti do zadnjega kotička.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrda Fran Ksav. Souvan, zaloga manufakturnega blaga v Ljubljani, 15 14 K (to narodno tvrdo iznova kar šnajtolepeje priporočamo slov. učiteljstvu); tovaršica Avgusta Mattanovič, učiteljica v Ljubljani, nabrala 8 K; gđ. Albina Kocijanič, učiteljica v Kropi, nabrala v veseli družbi 8 50 K; tov. Pavla Potočnik, učiteljica v Komendi, 20 K, z geslom:

„Svatbo Rudolfa Zoreta smo slavili,
dobro jedli smo in pili;
Malenšek je mlo tožil,
svatom vsem na sree je položil:
za konvikta da kaj bi dali;
in res 20 K smo skupaj zbrali.
Pavla dnarce je nabrala,
znesek ta Vam zdaj poslala.“

Bog plati! Živila Pavla!

Odlikovanje. C. kr. okrajni šolski nadzornik, gospod Ivan Thuma v Postojni, je dobil za svoje zasluge za šolstvo naslov šolskega ravnatelja. Čestitamo!

„Domače ognjišče“ s prilogo „Naša bodočnost“ bo imelo to pot par dni zamude, ker ima tiskarna mogočo posla s šolskimi tiskovinami. Prosimo naj se ta mala

zamuda vzame blagohotno na znanje. To tudi na znanje ubeglemu lemenatarju Terseglavu!

Lepi pokloni in še lepše primere. Te dni so zborovali v Gorici klerikalni študenti. Iz „Slovenčevega“ poročila o tem znamenitem shodu posnemljemo to-le (glej „Slovenca“, št. 193, z dne 24. t. m.): V imenu slovenskega ženstva in katoliške mislečega učiteljstva se zahvaljuje za vabilo in sprejem gospodična učiteljica I. Trampuž. Prosi, da bi dijaki pomagali z nasveti organizaciji slovenskega katoliškega ženstva, da bi se ta organizacija povzpela na tisto višino, na kateri stoji moška. Gospod nadučitelj Ravnihar v prisrčnih besedah pozdravi občni zbor. Srečen sem, pravi, ker vidim toliko mladih delavcev navdušenih za narodno stvar. Poslal me je predsednik „Slovenske zveze“. Vsi stremimo za istim ciljem: Da bi doživel narod boljše čase, kot jih ima sedaj. Delujmo složno z geslom: Vse za vero, dom, cesarja. — Državni poslanec dr. Krek prinaša pozdrave svojih tovarišev državnih poslancev, zbranih v „Slovenskem klubu“. Veseli me, pravi, da so prihiteli na to zborovanje tudi zastopniki učiteljstva. Da, celo v čast si mora šteti zbor, da ga je posetil mož, ki je v najtežjem času političnih in kulturnih borb stal vedno aktivno v naših vrstah. Pri nas so razmere jako slabe. Pri učiteljih vidimo vsepovsod skrajno nadutost, kije posledica pomankljive inteligence. Da je g. Ravnihar prihitel na to dijaško zborovanje, dokazuje, kako globoko pojmuje duha našega gibanja. — Opozoril bi rad navzoče na to, da so si člani „Slovenske dijaške zveze“ že dvakrat zaporedoma izvolili predsednikom tovariša, doma iz Vipavskega, kjer prebivajo ljudje vročerkvni, hitri, odločni. Imamo dvoje vrst konj: Iskre arabce in počasne, pa krepke pingavce. Isker arabec je zdaj tukaj, zdaj tam; vprežemo ga pri dirkah, kjer odločno drvi proti cilju in ne gleda, ali je truden ali ne. Ako ni dosegel cilja, je gotovo obležal in se tudi več ne gnil. Pingavec je pa za težko delo; naprtimo mu ga kolikor ga hočemo, zvršil ga bo gotovo, četudi počasi. Speljal bo tudi voz k cilju od tam, koder je obležal z njim isker arabec. In prav so volili člani „Zveze“. Zveza rabi sedaj, ko je treba po vsej širni domovini odbijati napade tujega rodu, pa tudi lastnih bratov, in povsod hitro postaviti postojanko za postojanko, urnega, odločnega predsednika. Potem pa, ko bo napad odbit in dežela zavarovana, bo na mestu širokoplečat mož, ki bo mogel vzeti na ramo ogromno dela in ga sigurno ter varno voditi. — Pri vsem našem gibanju, pri vsakem podjetju, pa se moramo ogibati vprašanja, kdo da vleče, temuž imejmo vedno pred oči, kaj da vleče. Le tam bomo zrlj uspehe, kjer posamezniki ne bodo reflektirali na osebno čast in dobiček. Osebnost malikovalstvo mora izginiti, potem bo dal tudi Bog pri vsakem delu svoj blagoslov. (Navdušeno ploskanje.) — Bilo je torej jako lepo in duhovito. Vprašanje je bilo samo, za kaj se odločita Ravnihar in Trampuževa: ali za iskrega arabca ali za počasnega, pa krepkega pingavca?!

Osobna vest. Izprašani učiteljski kandidat, g. Janko Sraja, je imenovan učiteljem na trirazrednici v Šmihelu pri Rudolfovem in izprašani učitelj kandidat g. Fran Zemljčič je pa dobil začasno učno mesto v Bočni na Štajerskem.

Mnenje klerikalcev o učiteljstvu. Dr. Lampe se baha, da bo imel učiteljstvo kmalu na svoji strani. „Nekaterim bomo dali najboljše službe, drugim jih bomo obljubili, ostalim bomo pa prorokovali o izboljšanju učiteljskih plač. Nekaj bodo pa pripomogle naše grožnje ter hujkanje ljudstva zoper šolo in učiteljstvo. Tudi od naše strani vpriporjene disciplinarne preiskave ne bodo brez dobrih posledic za našo stranko.“ Tako je mnenje klerikalcev o učiteljstvu. Naše mnenje je pa, da delajo klerikalci račun brez krčmarja.

Odlikovani slovenski učitelji. „Zemsko Ustf. Spolek Jednot Učiteljských v Království Českém (Češka učiteljska zveza) je imenovala tovariše Dimnika, Gangla, Jelenca, Pribila in Režka svojim dopisujočim članom, „Hrvatski pedagoški književni zbor“ pa svojim praviim članom.

Okrajna učiteljska društva na Kranjskem prosimo, da plačajo „Slovenskemu deželnemu učiteljskemu društvu“ letnino (po 10 h od uda) za l. 1908.

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se bo razširila tudi na Dalmacijo. Tako je prav! Le naprej!

Nova šola v Šiški se začetkom prihodnjega šolskega leta preda svojemu namenu.

V Savi je utočila gospa Adlešičeva, soproga tov. Adlešiča, nadučiteljica v Krškem. Cenjeni rodovini naše sožalje!

Iz seje ožjega c. kr. okr. šolskega sveta tolimskega: Štefan Firm dobi prvo petletnino. Bogotaj Franc in Prijatelj Josip dobita pohvalni dekret; dva učitelja pa grajo. Nanovo se namesti Rode v Tolminu, Volarič Bogomila v Novakih. Premesti se Černe v Otalež in Hmelak v Polubinj. Dne 7. septembra bo prost, vendar je šolski pouk namestiti s prvim četrtkom v oktobru.

Izkoriščanje Slovencev v Ameriki. V Judianopolisu je okolo 800 Slovencev; živijo večinoma skupno zunaj mesta. Imajo tudi slo-

venskega duhovnika, baje nekega v Ameriko pobelega kaplana, da se je izognil avstrijskim paragrafom. — Tudi svojo posebno cerkev morajo imeti pobožni Slovenci; nad 300.000 dolarjev svojega denarja so zabili vanjo, a to še ni bilo dovolj; za čast božjo so morali narediti tudi dolgovre, in utegne se zgoditi, da pojde nekega dne cerkev na boben. Praktični Američani jo porabijo za skladišča!

Katoliška morala. Pred kratkim je v Leipzig-Stötteritz izšla nova izdaja brošure „Moraltheologie“, ki jo je bil na latinskem jeziku svoje dni pisal sloviti in sveti Alfonz Liguorski. Ali — čudo! Od saškega pravdnika je bila brošura zaplenjena, pa ne morda zaradi sovraštva do katoliškega moralista, ampak zaradi nesramne vsebine. Pravdnik je rekel, da se na nemškem jeziku pač ne sme prodajati takih nesramnosti.

Koliko ver je na svetu? Rimskih katolikov je 264 milijonov, protestantov 185 milijonov, pravoslavni 110 milijonov, mohamedancev 187 milijonov, židov 11 milijonov, paganov je 125 milijonov, budhistov, šintoistov itd. je 438 milijonov, indijcev 210 milijonov. Vernikov, ki verujejo v enega boga, je 757 milijonov, onih, ki verujejo v več bogov, pa 773 milijonov.

850 samomero. Od 1. februarja do 1. junija je bilo v Petrogradu izvršenih 850 samomero, in to večinoma od dijakov.

Vseh sodnijskih pomiloščenj v Avstriji povodom šestdesetletnice cesarjevega vladanja je 15 do 16.000.

Tožba učitelja zoper bosenski erar. Leta 1889. je odkril učitelj M. E. Ivanetič v Modriču v Bosni od tega kraja eno uro proč zapuščen studenec. Dva kemika v Celovcu sta ga preiskala in našla 44 mgr. magnezijevega oksida in organske zmesi 36-8 mgr. v 1 litru te vode. Po nalogu bosenske vlade potem izvršena analiza te vode po prof. Ludwigu je potrdila prvi dve analizi. Junija 1896 je naznanil Ivanetič razpošiljatev te vode kot obrt. Toda vlada mu je zaplenila po policijskih organih zaboje in steklenice dne 14. oktobra 1896, in ko je potem Ivanetič 31. julija 1902 zapril studenec, mu je vlada z asistenco žandarjev dala ključalnice razbiti in ograjo odstraniti. — Pet v avstrijskih delegacijah stavljenih interpelacij v tej zadevi je ostalo brezuspešnih. Afera je potem prišla pred sodnijo. Dne 23. septembra 1904 sta bili obravnavi pri okrožni sodnji in dne 18. februarja 1905 pa pri vrhovni sodnji v Sarajevu. — Pri drugi obravnavi je fiskus hotel dokazati, da se je parcela, na kateri je bil studenec (št. 701/5) dala neki Srbkinji v last. Glavna priča, ki jo je tožitelj privedel k vrhovni sodnji, se — ni zaslila, in tožitelj je — izgubil proces. Lansko leto je Ivanetič šele dobil priliko, natanko pogledati v mapo in zemljiško knjigo in je videl, da ni studenec na gori imenovani parceli, o čemer je bil vedno prepričan, nego da leži na parceli št. 700/8, ki jo je pa sedaj vlada — nase napisala, čeprav je le njen vpis v velikosti 0-75 ha na ime tožitelja v postavi utemeljen. Ivanetič je zato obnovil proces, in 2. septembra bo obravnavna pri okrožni sodnji v Sarajevu. Tožitelj zahteva v tožbi za odškodnino 100.000 kron, t. j. za tri leta nazaj računajoč 1 milijon steklenic, pri vsaki 10 h zaslužka in od dne prijavljene tožbe dne 22. junija t. l. vsak dan 100 kron odškodnine, dokler bo njegov studenec prost. — Vlada, oziroma minister je v odgovoru na interpelacijo v maju 1902 odgovoril, da je baje voda čista, okusna in se drži v steklenicah, a 3. februarja 1904 je drugi minister na stavljenjo interpelacijo odgovoril, da je voda navadna, ne zdravilna voda, in zato ne gre, da se pripozna pravica najditelju. — Zakaj pa je vlada ravno to parcelo, na kateri je studenec, po končanem prvem procesu napisala nase? Obravnavna bo baje zanimiva. Bosna ima dosedaj 33 poznatih in analiziranih studencev, a ta Maksimilian-Erdvarda studenec je prvi in najboljši. — Izvestja okrajnega zdravnika v Gradačcu, okrožnega zdravnika v Tuzli in sanitetnega šefa deželne vlade v Sarajevu so že leta 1895 toplo priporočala, da se delo pri studencu začne ter konstatirali, da se voda rabi z uspehom pri boleznih na očeh, v želodcu in zoper splošno oslabelost. O vodi je dosedaj izšlo 16 raznih brošur in prospektov.

Prošnja. P. n. gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis Slovenske šolske Matice“ teme in teze, ki se je razpravljalo o njih pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, 18. avgusta 1908.

J. Dimnik.

Umrl je dne 15. t. m. Leopold Abram, nadučitelj v p. in vodja „Šolskega doma“ v Gorici. Zadnje čase je bil pristaš „Društva krščansko mislečih učiteljev“. R. i. p.

Šolske razmere v velikovškem okraju na Korškem. Pri zadnji učiteljski konferenci za velikovški okraj je deželni šolski nadzornik, poljski renegat Palla, poklical dva slovenska učitelja iz tega okraja, ki sta bila tudi predlagana za okrajnega nadzornika za omenjeni okraj, in jima namignil, naj podpiseta protest zoper to predlaganje, ker ju deželni šolski svet ne bo predlagal. Iz strahu pred posledicami sta podpisala. Za nadzornika za slovenski velikovški okraj hočejo imeti zagrizenega sovražnika Slovencev Socharja, ki je celo zilsko in kanalsko dolino v narodnem oziru izpodkopal.

Turčija je dobila ustavo, koroški Slovenci pa ne moremo priti do svojih pravic.

Dr. Lampe je govoril na shodu v Toplicah dne 9. t. m. tako-le: „Kar se tiče učiteljstva — ali je kdo učitelj tukaj? — (Zborovalci se spogledajo: Nikogar ni!) — le povejte jim: Kakor se kdo le gane, pojde precej v hribe! Pozabil je dostaviti: Tako govori moja osebnost in moje katoliško prepričanje!

† **Dr. Gustav Ipavie.** Umrl je v Sent Jurju ob juž. žel. 20. avgusta ob 8. uri zjutraj dr. Gustav Ipavie, 77 let star, zdravnik, slovenski skladatelj, lastnik zlatega zaslužnega križca s krono, častni župan šentjurski, častni občan mnogih občin itd. Pogreb se je vršil v soboto, 22. avgusta. Zaslužnemu možu bodi časten spomin!

Častno kolajno za štiridesetletno zvesto službovanje je dobil def. učitelj na deški šoli v Ptnju Sebastjan Kranjc.

Bodoče zasedanje deželnega zbora kranjskega. Prejeli smo in priobčujemo: Prav dobro sta označili mrtvilo, ki je vladalo v slovenski javnosti glede delovanja dež. zbora in odbora. Zdaj imamo deželni zbor, a zopet ničesar ne dela! Zdaj imamo deželne poslance, toda o naših deželnih poslancih ni čuti ničesar. Dokler je šlo za volitve, so bili vsi živi. Zdaj pa vsi zopet počivajo. Poslanci S. L. S. prirejajo teden za tednom shode, seje in predavanja. Odposlanci S. L. S. se vozijo po vseh kotih slovenskih dežel ter organizujejo, ustanavljajo in poživljajo. Iz naših vrst ni slišati nič takega. Kvečjemu beremo o brezkonni vrsti veselje z deficit. O kaj pa! Naprednjaki se le vesele in radost, ko imajo baš zdaj toliko vzroka za veseljačenje. O kakem delovanju in organizovanju, reformovanju in moralnem infiltriranju v naših vrstah ni čuti ničesar. I, seveda, ko smo toli izborni organizovani in smo tako močni, da se samega hudiča ne bojimo. Celotno ljubljanskih predmetnih političnih društev že nekaj mesecev nismo ničesar brali. Pač, zadnjič je bila pri Plankarju — veselica! Pa dobro. Omenili pa niste, da se naši gg. poslanci niso dovolj zmenili za nas, uboge učitelje, ko je šlo za novo volilno reformo. Na regulacijo svojih beraških učiteljskih „plačic“. Čakamo že desetletja „med dvomi in zmotami“, „im Hangen und Bängen in schwebender Pein“. Obljubljal jo je že ta in oni, a dal nam je ni še nihče. Trdno smo torej pričakovali, da se pred sejo vseh treh deželnozbornih klubov spravijo v stran najprej vse največje ovire sporazuma in dogovore vsaj najnujnejše kulturne in socialne zahteve. Ned nami naprednjaki je bilo dogovorjeno, da se še pred začetkom mirovniških konferenc doženejo: a) regulacija učiteljskih plač, b) zaostale podpore deželnemu slovenskemu gledališču in posojila Ljubljani za nove šole in tržnico. Konstatujem, da naši narodnapredni poslanci teh treh predpogojev za vstop k reformskim pogajanjem niso izpolnili ter da, žal, niso dognali ničesar. Ali so na vse to pozabili ali pa nikakor niso mogli ničesar doseči, tega ne vem. Tudi glavni organ naše stranke molči kot grob. Rečem le, da bi naši poslanci dr. Tavčar, dr. Triller in notar Plantan vse tri točke vsaj v principu doseči mogli, ker so baš takrat imeli priliko in moč, postaviti ultimatum kot „conditio sine qua non“. Ultimata pa žalibog niso stali, in zato so šla pogajanja po znani grožnji barona Becka gladko kakor po maslu. Tako pa smo danes tam, kjer smo bili; godi se nam, kakor bi bili brez svojih poslancev. Najbednejši pa smo pri tem učitelji in učiteljice, ki živimo še toliko časa od golih obljub in — kľofut. Summa summarum: škoda je za nas največja, da danes župan Hribar ni več deželni poslanec in da tudi naš neizprosnih poslanec E. Gangl ni bil voljen v odsek za volilno reformo. To je danes sveto prepričanje moje in vseh naprednih učiteljev v kranjskih. Dixi!

Poročil se je g. Alojzij Kranjc železniški mojster z gđ. Zoro Legatovo, učiteljico, oba v Ratečah. Čestitamo!

Papež Pij X. duhovstvu. Papež slavi letos 50 letnico svojega mašništva. Iz tega razloga je izdal na duhovstvo ekshortacijo, v kateri jo opominja, naj živi dostojno, kakor to zahteva njega zvišeni poklic. Ta opomin nima namena koristiti samo duhovstvu, ampak vsem katoličanom. Zakaj blagor krščanskega ljudstva je večinoma od tega odvisen, kako živi duhovnik. Papež proglašja, da imajo duhovniki dolžnost živeti sveto življenje, zakaj njih naloga je, biti Kristusovi namestniki na zemlji. V svojem opominu govori papež obširno o načinu, kako je mogoče svetost življenja doseči in zvišati ter pravi posebno, da so sredstva k temu molitev, premišljevanje o večnih rečeh, čitanje svetih knjig, posebno svetega pisma in izpraševanje knji. Sv. oče priporoča nadalje čistost, spoštovanje in pokornost proti škofom, posebno proti sveti stolici, dobrodelnost, poučevanje mladine, širjenje miru med ljudstvom, oznanjevanje evangelija necivilizovanim narodom in dobrodelnost tudi preganjalcem nasproti. Nadalje priporoča papež duhovnikom krščanske eksercicije, snovanje društev za duhovnike ter podeljuje proti koncu apostolski blagoslov. — Vsebinska te ekshortacije je lepa, pa po našem

mnenju papež od svojih duhovnikov preveč zahteva, zato ne bo prav nič dosegel. Nam Slovincem n. pr. bi zadostovalo, ako bi od duhovnikov zahteval, naj bi duhovstvo ne kalilo miru z nečastnimi sredstvi kakor z lažmi, obrekovanjem, hujskanjem, zavijanjem itd. Ako hoče, da bo duhovstvo živelo čisto, naj pa zruši calibat, sicer bodo vsi opomini zaman.

Kakšen bodi pravi duhovnik? Na to vprašanje krasno odgovarja češki pesnik J. S. Macher: „Če bi bil katoliški duhovnik in bi verjel vsemu, kar bi moral verjeti, vem, kako bi živel. V duši in ljudskih srcih bi postavil oltarje Bogu najvišjega usmiljenja, Bogu največje ljubezni. V temi bi prižigal bakle in sipal bi svetlobo nebeških zvezd v ljudske sne. Brat bi bil onim, ki so ponižani, in siromake bi pritiskal na svoje prsi. Vse besede Kristove bi bile moje življenje, moja kri in moje dihanje. Bazen svetega pisma bi ne poznal drugih knjig. V bližini smrti bi bil vsako jutro iz svete groze in pobožnega raznemiranja, ko bi mi bilo vzeti v roke telo Kristovo v podobi hostije in piti njegovo kri v podobi vina. Nič več bi se ne mogel s temi prsti dotikati česa pozemskega, posvetnega — niti pomisliti ne bi mogel, da bi se kdaj vzel v roke kvarte in pozno v noč igral za denar. Če je molitev povzdigovanje duha k Bogu, pa bi si želel tega trenutka. Z eno besedo: Vem in čutim, kako bi živel, če bi bil katoliški duhovnik. Vidim pa tudi, kako ti žive — zato pravim: Jezus Kristus, zapuščen si kot drevo na polju, in tisti, ki v Tebenajmanj verujejo, so ti vendar najbližji!“

Organizacija okrajnih nadzornikov. C. kr. ministrstvo notranjih zadev je dovolilo „Reichsbund der österreichischen Bezirksschulinspektoren“ s sedežem v Ljubljani. — No, sedaj je vendar enkrat dokazano, da se tudi gg. nadzorniki marsikaj koristnega nauče od — učiteljstva. Torej ni samo narobe res.

Zgradbo šole na Medvedjem brdu v logaškem okraju so zopet odložili. Baje prično z zidanjem šole prihodnje leto.

Naši nasprotniki so lahko ponosni na svoje pristaše. V nekem kraju, kjer je že davno zadostno število otrok za stalno šolo, se je vršila — ne dolgo temu, komisionalna razprava o zidanju šole. Dotični kraj se nahaja v občini z ultraklerikalnim občinskim odborom, notabene, če se ne motimo: nad polovico odbornikov se ne zna podpisati. Ta odbor se je zbral z namenom, da se upre ter da šole ni treba. Ko eden članov komisije odbornikom prigovarja in pojasnjuje, zakaj gre, in kako je potrebna šola, se odreže najhujši izmed odbornikov: Jaz nisem nikdar v šolo hodil, pa le znam brati in pisati. — „Kje ste se pa vendar naučili?“ ga zopet vpraša oni. — „V arestu!“ se je ta odrezal. Na to besedo je menda oni obmolnil, zakaj slutiti je moral, kaka oseba stoji pred njim, ali pretepač ali tat. No, tu je bilo oboje v zvezi: pretepač in tat. — Taki so zavedni katoliški možje. „Slovenec“ take zavedne ljudi poveljuje in hvali. Bodi nam v tolažbo in se zavedajmo, ko nas zopet tolovajsko napade, da so pač ljudje, ki hvalijo kar je vredno graje, in grajajo, kar je vredno hvale.

Frankolovo pri Vojniku. V naši zakotni vasi — v bližini čarobna razvalina Lindeškega gradu in ob poti tja gor krasen slap neznanega imena — proslavila je šolska mladina cesarjev jubilej s spevoigratovariša E. Adamiča. Silno je bilo dne 15. avgusta, vendar se je zbralo 9 tovarišev in samo ena gđ. tovarišica ter mnogo drugega občinstva v okusno okrašeni novi šoli. Nadučitelj Ivan Štrukelj je očrtal v slavnostnem govoru glavne dogodke vladarjevega življenja tako ljubko-poetično, da bi moral svoj govor kje objaviti. Vendar se bojim, da ga ohrani le zase. Za tem se je pela spevoigra. Ne bom opisaval, ne hvalil, ne grajal, kar je v njej zbrana. Vsak učitelj jo mora tako poznati, saj jo menda že ima sleherna šola. Kar ti ne ugaja, pa izpusti! Tako sem storil tudi jaz. Izberi pa le dobre pevce in pevke, da ti kateri ne zlomi kakšikirece. No, pri nas je šlo vse po sreči, le „Radovoljni bramborci“ so ostali doma. Splošno se mora reči, da je spevoigra dobro uspeła. Slišala se je povsod pohvala. Zato vsa čast tovarišu-skladatelju. Ob koncu se je priredila živa slika. Dečki v čakah in s sabljami v rokah, deklice z venci so se poklonili cesarjevi podobi. Ta živa slika je bila jako krasna. — Igra se je ponovila dne 23. avgusta z zopet povolnim uspehom. A. S.

Jana Lega mladinska knjižnica. S predstava mestnega magistrata ljubljanskega sporoča se nam, da je presojevališče, ki je imelo oceniti za Jana Lega mladinsko knjižnico vposlane spise, in ki so ga tvorili gg. Anton Askere, Jakob Dimnik, Fran Govekar, dr. Fran Ilešič in dr. Fran Zbašnik, prisodilo I. nagrado v znesku 300 K gospodu Andreju Rapetu, mestnemu učitelju v Ljubljani, za njegovo povest „Dane“, II. nagrado v znesku 200 K pa gospodu Juriju Slapšaku, nadučitelju v Vodcah za njegovo povest „Turki pred sv. Tilno m.“. Založništvo nagrajenih povesti izroči se „Zavezi jugoslov.

Prosimo ga, da ga dá nam na razpolago; objavili bi govor v „Zvončku“ ali pa v „Naši bodočnosti“. Uredn.

avstr. učiteljskih društev. — Pri tej priliki prosi predsedstvo mestnega magistrata pisatelj nenagradenih spisov, da blagovolijo svoj naslov z geslom vred naznaniti mestnemu magistratu ali pa uradništvu tega lista, da se jim povrne rokopisi.

Iz šolske službe. Izprašana učiteljska kandidatinja gđc. Pavla Zavašnikova je pripuščena k šolski praksi na Viču. — Dež. šol. svet je potrdil, da se otvori II. razred ljudske šole društva „Mladika“ v Ljubljani in da se namesti v nji izprašana supletinja Cirila Pleškova. — Za ravnateljca meščanske šole v Radgoni je imenovan K. Freiberger, meščanske šole učitelj v Celju. Na njegovo mesto v Celju pa pride K. Lechner iz Radgone.

Razstava „Otrok“. Priprave za to razstavo „Splošnega slovenskega ženskega društva“ so že v polnem tiru, tako da bo razstava zares lepa in velika. Katalog, ki bo imel tudi več medicinskih, pedagoških in drugih praktičnih člankov ter nekaj črtic iz otroškega življenja, se že tiska. Razstava bo obsegala okoli 35 različnih skupin, ki bodo vse instruktivno in okusno sestavljene. Več slovenskih umetnikov je že poslalo svoje umotvore, tako da bo razstava „Otrok“ hkratu tudi mala umetniška razstava in bo že zaradi tega zanimiva. „Družba sv. Cirila in Metoda“ se udeleži razstave z deli svojih otroških vrtcev ter s slikami svojih šol, I. mestna deška šola in šentjakobska dekliška šola pa s svojimi učili ter z risbami in ročnimi deli učencev. Zavod za slepce iz Zagreba je tudi že poslal učila in dela svoja. Nekateri ljubljanski trgovci bodo začeli že te dni pripravljati v „Narodnem domu“ svoje oddelke. Razstava se otvori dne 8. septembra.

VIII. kongres slovenskih časnika-jev v Ljubljani. Kakor smo obveščeni, so se priglasi, da se udeležijo kongresa v Ljubljani, med drugimi tile odličnjaki iz izvenavstrijskih slovenskih dežel: grof Vladimir Aleksejevič Bobrinski, poslanec v ruski dumi, knez Nikolaj Nikolajevič Lvov, poslanec v ruski dumi, Aleksander Stepanovič Gižickij, poslanec v ruski dumi, Roman Dmovski, predsednik „Poljskega kluba“ v gosudarstveni dumi, dr. Adam Doboszyński soprogo, odvetnik v Krakovu, Ljudevit Straszewicz, urednik „Kurjera Poljskiego“ iz Varšave, Kazimir Puffke, urednik „Dziennika Poznańskiego“ iz Poznania na Pruskem, grof Henrik Potocki, iz Koniecpola na Ruskem, knez Zdzisław Lubomirski iz Varšave, plemič Antonin Zwan s Poljskega, sedaj v Marijinih varih, dr. Fr. Veselovsky soprogo, odvetnik v Trnovi na Ogrskem, grof Ziga Plater iz Bialerzawa na ruskem Poljskem, Milan Harmine soprogo, arhitekt v Budimpešti, in Svetožar Hurban-Vajansky znameniti slovaški pisatelj in časnikar iz Turč. Sv. Martina na Ogrskem. Končno se je našemu odboru prijavil, da se udeležijo kongresa, državni poslanec dr. Nikolaj Hlibovicki v družbi z dvema poslanecema iz gosudarstvene dume. Kot zastopnik „Russkega Slova“ v Moskvi in „Birževih Vedomosti“ se je priglasi „Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev“ dr. Lev Sokolovski-Karavajev, ki piše, da ima nalogo posvetiti največjo pozornost mestu in njegovi okolici ter o svojih vtiskih poslati listoma obširno poročilo.

Zopet nesreča s puško. S puško so se igrali dekleta, ki so delale pri grofu Barbotu na Dobu. Ena izmed deklet je pri tem pomerila v Tilko Lukek in jo zadela v obraz. Svinčena zrna so šla v glavo in močno ranila dekle. Prepeljali so jo v bolnišnico. Opozarjajte mladino, naj bo previdna!

Grozni starši. V vasi Almacellas na Španskem so orožniki našli v hlevu za kunce pri zakonskih Baji domačo 16letno hčer popolnoma nago in shujšano do kosti. Živinski starši so zaprli hčer v hlev takoj po prvem letu rojstva ter je dobivala s kunco enako hrano. Ko so jo našli, je deklica zbežala po vseh starih na popolnoma enak način kakor kunce. Starše so zaprli. — Kakšna dežela je Španka, dobro vemo.

Medicinsko-znanstveni kongres v Opatiji. Dne 28., 29. in 30. septembra zboruje v Opatiji četrti mednarodni talasoterapijski kongres (o morskih boleznih), ki mu bodo predsedovali profesorji Ernst v. Leyden in Kirchner iz Berlina, Albert Robin iz Pariza, Sir Weiser iz Londona, dr. Ljudevit Winteritz in dr. Dainer iz Dunaja. Prvi tozadevni kongres se je vršil l. 1894. v Boulogne, drugi l. 1895. v Ostende in tretji l. 1903 v Biarritz. Poročevalci bodo imeli razna predavanja o vplivanju morskoga podnebja na pljučno tuberkulozo, potem o morskih boleznih. Za kongresa se bodo priredile tri razstave, in sicer ena farmaceutičnih preparatov in medicinskih aparatov, druga starih in novih industrijskih izdelkov Istre in Dalmacije in tretja karakterističnih pokrajin iz teh dveh dežel.

Plavajoč sanatorij. Neka angleška tvrdka gradi zdaj ladjo, ki bo stala več kot dva milijona kron. Na tej ladji bodo napravili sanatorij in ga opremili z vsemi najmodernejšimi pridobitvami teh zavodov, zlasti za živčne bolezni. Imel bo ta sanatorij najrazličnejše vrste zdravilnih kopeli, bolniške sobe, prostore za gimnastične vaje, a tudi koncertno dvorano in gledališče ter velik salon za konverziranje.

Ladja bo mogla sprejeti 200 pasажirjev in bo navadno pred Opatijo, od tam pa pri mirnem vremenu krizarila tja do Sredozemskega morja; dva zdravnik bosta neprestano na ladji. Povprečna cena za osebo bo znašala 40 kron na dan.

Previdnost pri uporabi svinčnikov! Pred kratkim je umrl mlad mož, ki si je ranil prst, ko je obrezaval svinčnik. Majhna zarez mu ni bila mar; šele drugi dan je postal pozoren, ko ga je jelo skeleti na prstu. Naslednji dan se je opazilo nevarno vnetje, ki se je razširilo po vsi roki in po levi strani prsja. Poklicani zdravnik je konstatiral, da se je bolnik zastrupil z grafitovim prahom, ko je končal svinčnik. Bilo je že prepozno. — Na to nevarnost je treba opozoriti zlasti šolske mladež, ki ima tudi to navado, da svinčnik vtika v usta, ko ga rabi pri pisavi. Dognalo se je namreč, da je ta razvada povzročila semintja črevesno vnetje in druge notranje bolezni.

Šolsko zdravstvo.

Med je za otroke, ki naglo rastejo in so zaradi tega blede in slabotni, jako dobra jed. Taki otroci kažejo poželjenje po sladkih jedeh. To poželjenje nastaja zaradi potrebe prinesiti telesu takih snovi, ki naglo in neposredno prehajajo v kri in tako posredujejo izdatnejšo premeno snovi; zato ne smemo z medom štediti. Posebno dobro je dati otrokom za zajtrk mleka oslajenega z medom, in dobrega domačega kruha. To je najbolj zdrav in najbolj prebavljiv zajtrk, posebno pozimi je taka hrana otrokom prikladna in koristna. Mleko s kruhom daje otrokom dobro hrano, med pa ogreva in krepi dihalo. Mnenje, da je med neprebavljiv, je napačno.

Pustite otroke se igrati na pesku. Nič zato, če si tudi malo pomazejo obleko in če si tuptam eden ali drugi naših malih nasuje malo peska v usta. Skrbeti treba, da je pesek čist, zrak čist in da otroke kdo nadzoruje. Begajo naj pa bosi po pesku, to jim posebno dobro do.

Sredstvo proti raku. Londonski listi poročajo, da se je zdravniku dr. Bellu posrečilo najti zanesljivo sredstvo proti raku. Po doktor Bellovi metodi igrajo glavno vlogo pri zdravljenju raka nekuhana jedila, kakor salata, jajca itd., pred vsem pa mravljinja kislina.

Razgled po šolskem svetu.

— **Stavko čeških šolskih otrok** pripravljajo dunajski Čehi, ako jim na Dunaju ne dajo javnih čeških šol.

— **Hrvaška ljudska šola v Pazinu** je imela pred 18 leti, ko so jo odprli, le 60 učencev in učenk. Danes jih ima že 330. Gotovo je to lep napredek.

— **Nemška šola v Bosni.** V Kreki poleg Dolne Tuzle ima ljudska šola poseben nemški oddelek, ki ga obiskuje — šest otrok tamkajšnjih uradnikov in domačih rudarjev. K stroškom prispeva tudi tuzlska občina.

— **Umrl je sloveči filozof in pedagog profesor Paulsen.**

— **Kitajci v Ameriki.** Kitajska vlada je sklenila, da pošlje vsako leto 109 dijakov študirat v Ameriko.

— **Kmetijski pouk** uvedejo prihodnje leto poizkusno v pruski vojski. Ta pouk je v Italiji že uveden in rodi dobre sadove.

— **Naslednik Wahrunda.** „Tagespost“ je zvedela, da bo za naslednika profesorja Wahrunda imenovan profesorjem cerkvenega prava na inomoškem vseučilišču dr. Valter Hörmann pl. Hörbach.

— **Boj hrvaških vseučiliščnikov.** Iz Zagreba javljajo: Osrednji odbor vseučiliške mladine je izdal na kolege oklice, v katerem pravi, da hoče nadaljevati boj in ne prej odjenjati, dokler se ne ugodno zahtevam in ne zadobi vseučiliške zadoščenja. Načina bojevanja ni možno še določiti, za to naj bodo kolegi pripravljeni, da pridejo začetkom oktobra na občni dijaški shod na katerem se določi nadaljna taktika boja.

— **Prestolonaslednik za katoliško vseučilišče.** Prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinanda je zadnje čase opetovano obiskal Solnograd ter si v spremstvu višjega uradnika deželne vlade ogledoval razne večje hiše po mestu. V začetku se je mislilo, da si išče nadvojvodu primerno hišo za poletno bivanje, kar pa se je takoj poluradno zanimalo. Sedaj je znano, da išče prestolonaslednik primerno hišo, ki jo želi pokloniti klerikalcem za katoliško vseučilišče.

— **Varšavsko vseučilišče se zopet odpre.** Varšavsko vseučilišče je zaradi nemirov in štrajkov zaprto že dve leti. Kakor pišejo ruski listi, se vseučilišče zopet odpre. Dijaki se vpisujejo, vendar ne v tolikem številu, kakor pred dvema letoma. Glavni kontingent bodočih slušateljev bodo tvorili nepoljski elementi. Na ta način nameravajo Poljaki še nadalje bojkotirati varšavsko vseučilišče, ker se na tem predava ruski in ne poljski. Poljski voditelji so sklenili, da se poljski mladeži svetuje, naj ne pohaja varšavskega vseučilišča, marveč naj gre na druga ruska vseučilišča, kjer so bolji profesorji nego v Varšavi. Tam se more poljska mladina bolje naučiti ruskega jezika. Pred

dvema letoma je imelo varšavsko vseučilišče okoli 1500 slušateljev, sedaj jih bo imelo komaj tretjino. „Novoje Vremja“ pravi, da bo brzkone ruska vlada prisiljena zapreti varšavsko vseučilišče, ker se ne izplača trošiti toliko za tako malo število slušateljev. Poljaki zahtevajo, da bodi vseučilišče poljsko. Odtod prihaja bojkot.

— **Koliko šol vzdržuje Budimpešta.** Ogrska prestolnica združuje 16 raznovrstnih šol, med temi 2 veliki realni, 3 višje trgovske šole, 2 višji dekliški šoli in gimnaziji, 1 obrtno risarsko šolo, 11 dekških meščanskih šol, 16 dekliških meščanskih šol, 90 ljudskih šol, 3 sirotišnice in šole društva za reševanje mladine, 66 zavodov za varstvo otrok, 7 trgovskih tečajev za ženske, 4 obrtniške šole, 6 šol za trgovske pomočnike, 44 šol za rokodelske pomočnike in 6 ponavljalnih šol. V vseh teh šolah poučuje 2361 učiteljev in učiteljic, ki poučujejo skupno 82.897 učencev in učenk.

— **Kongres romunskih dijakov.** Iz Bukarešte poročajo, da bodo 20. septembra imeli tamkaj romunski dijaki vseh dežel, kjer bivajo Romuni, svoj kongres. Na tem kongresu bodo zlasti razpravljali o romunskih kulturnih stvarih.

— **Klerikalec in profesor Wahrund.** Po svoji brošuri, še bolj pa po gonji klerikalcev proti nji obče znani profesor Wahrund se mudi v kopališču Möders na Tirolskem. Kakor hitro so izvedeli klerikalci za njegovo bivanje, so se priklatili iz bližnje božjepoti Stifl ter priredili Wahrundu mačjo godbo ter mu grozili. Vsa zadeva je naznanjena orožništvu. Gostje v kopališču se čudijo sadom klerikalnega hujškarjenja od strani tirolskih duhovnikov. Klerikalci so pač povsod enaki.

— **Šolske reforme.** Naučno ministrstvo si je stavilo še celo vrsto nalog, ki jih reši prihodnje mesece. Najprej se temeljito revidirajo učni načrti obstoječih gimnazij in realk ter se popolnoma izpremenijo. Istotako se revidirajo učne knjige ter sčasoma nadomestijo z novimi. Nadalje izda ministrstvo nove predpise za izpraševanje učiteljskega. Obenem z gimnazijami in realkami se reformirajo tudi učiteljske. Tudi glede disciplinarnih predpisov se izvrše že prihodnje leto temeljite izpremembe.

Z gospodarskega polja.

— **Obilo želoda** bo letos po Kranjskem. Tudi kostanji so dobro obrodili.

— **6,305.000 ljudi brez dela.** Gospodarska in denarna kriza v Ameriki hudo pritiska na delavstvo. Brez dela je 2,605.000 industrialnih delavcev, 1 milijon navadnih, 1 milijon transportnih in trgovskih, 200.000 rudarjev in pol milijona navadnih delavcev. To je po priliki toliko ubogega ljudstva, kolikor ima prebivalstva Hrvaška, Dalmacija, Bosna in Hercegovina ter Srbija.

— **Zasajanje novih vinogradov na Štajerskem.** Iz deželnih in državnih trtnic na Štajerskem se je oddalo letošnje spomlad okrog 1,788.000 ameriških ključic, 450.000 korenjakov in 720.000 cepilnih trsov. Ker so ameriške ključice letos dobro dozorele, ne bo drugo leto pomanjkanja trsja. Po javnih in zasebnih trtnicah je položenega v zemljo okrog devet milijonov trsja.

— **Letošnja sadna letina** se kaže po dosedanjih poročilih tako: 1. V Nemčiji bodo imeli letos pri vsem sadju srednje dobro letino. 2. V Švici je sneg in mraz dne 23. maja sadno drevje tako poškodoval, da ni upati na noben izvoz. 3. V Ameriki bodo imeli 70 do 80% polne letine, torej dobro letino. 4. V Bosni in Slavoniji bodo imeli navzlec gosenicam in odpadcu sadja obilo češpelj. 5. Na Češkem bo mnogo jabolk, malo hrusk, letina češpelj bo srednja. 6. Na Štajerskem bo mnogo jabolk in mnogo češpelj. 7. Na Tirolskem bo mnogo jabolk, malo hrusk in mnogo češpelj. Enako na Sp. Avstrijskem.

— **Centralna posojilnica slovenska v Krškem** je imela dne 25. junija svoj občni zbor. Ravnatelj Ivan Lapajne je v svojem nagovoru med drugim omenjal: Centralna posojilnica v Krškem je krepka podpora „Okrajni posojilnici v Krškem“ in še nekaterim sosednim posojilnicam. Ustanovila se je tem in drugim posojilnicam slovenskim v podporo in to že takrat, ko na Slovenskem še nobene zadrugne zveze ni bilo. Vodili jo pri tem pa niso strankarski politični nameni, kakor marsikatero drugo zadrugno zvezo, ampak čisti narodnogospodarski nagibi, ki jih bo tudi v bodoče imela pred očmi, ko bo priporočala vsem Slovincem narodnogospodarsko in politično sloglo. Marsikatera druga zadrugna zveza se pa hoče osobito posredno okrepčati s pospeševanjem našemu narodu škodljivih strankarsko-političnih tendenc, kar sicer nji začasno koristi, a je narodu v trajno pogubo. — Utegne se pa zgoditi, da se že toliko let razcepljeni Slovenci politično zopet zedinijo; takrat ne bodo pospeševali niti zadrugne zveze niti posamezne posojilnice in druge zadrugne več strankarske politike, zaradi katere so bile mnoge od njih ustanovljene. Takrat začne tudi mirno in uspešno delovanje vseh zadrugnih zvez, osobito tistih zadrug in posojilnic, ki se niso nikoli pečale s pospeševanjem take napačne politike. In k zadrugam ne nepristranske, čisto narodne politične barve spada od svoje ustanovitve naša „Centralna posojilnica slovenska“ v Krškem.

Njen nadaljni obstanek je opravičen zaradi tega, ker se je v zadnjem času v bližini Krškega, v savski in krški dolini, na bregovih Save, Krke in Mirne, na Kranjskem in Štajerskem v obsegu krškega in brežiškega okrajnega glavarstva osnovalo vse polno posojilnic in denarnih zavodov ter zadrug, katerih skupno število je že čez 50. Za te posojilnice in druge zadrugne utegne postati naša „Centralna posojilnica“ prejalislej potrebno središče, in sicer na eni strani vir za pokritje njihovih potreb, na drugi pa zakladnica ter shramba za njih preostanke. — Zadrugni deleži se obrestujejo po 4%.

— **Vladne odredbe za gospodarsko povzdigo Trentina in Primorja.** „Wiener Zeitung“ objavlja program posameznih državnih odredb za gospodarsko povzdigo italijanskega dela Tirolske in Primorja. — V uvodu se navaja, da je vlada odločila, da mora analogno akcijo za gospodarsko povzdigo kakor v Dalmaciji pričeti tudi v teh dveh deželah. Komisija, ki jo je ministrski predsednik imenoval, da izdela program za gospodarsko in kulturno pospeševanje teh dežel, je predložila izgotovljene predloge, ki jih je ministrski svet odobril. Najprej se imajo izvršiti najnujnejša dela. Program obsega načrte, ki so bili že prej določeni. Toliko v Primorju kolikor v italijanskem delu Tirolske se ima izpolniti cestno omrežje, železniški, poštni in brzojavni promet, telefonske in avtomobilne zveze. Istotako se ima v obeh deželah pospeševati poljedelstvo in obrt. Na polju bogočastne uprave se imajo uvesti razne olajšave za občine in obdačence; kar se tiče solstva, se ima zlasti izpolniti poljedelski in ostali pouk, kakor bodo to zahtevale potrebe dežele. Končno se imajo v obeh deželah izvesti važne zdravstvene odredbe. Posebno skrb potrebuje Primorska od strani pomorske uprave z ozirom na nje obmorski položaj. Tu se imajo izpolniti in izboljšati obstoječe paroplovne proge ter dvigniti ribarstvo. Vlada namerava posamezne odredbe, v kolikor dopuščajo to finančna sredstva, izvesti v najkrajšem času. Program našteva potem posamezna nameravana dela, tako n. pr. se imajo dograditi pristanišča na več krajih v obmorskih mestih, v tržaškem, rovinjskem, puljskem in lošinskem pomorskem okraju, zboljšati obstoječi svetilniki, zgraditi novi, izpolniti zveze med kvarnerskimi otoki, pospeševati ribarstvo itd.

— **Naše ribarstvo.** Pišejo nam: Pogostoma je slišati pritožbe o pokončevanju rib posebno letos do zadnjega dobrodejnega dežja. Kako bi se dalo temu v okom priti, pač ni težko vprašanje. Vsaka tatvina ali poškodba, vsako zastrupljenje ali bodenje z orodjem naj bi se eksemplarično kaznovalo z zaporom in obsodbo na odškodnino — pa bi bilo kmalu bolje. Če pojde tako dalje kakor zadnji čas, bodo naše vode kmalu brez rib. Se nekaj. Deželni zbor kranjski bo naposled vendar prišel do dela. Ali bi se ne dalo kaj izdatnega storiti za ribarstvo. V drugih deželah pospešujejo ribarstvu največjo pazljivost. Praga na pr. je za Vltavo kupila lansko leto za 100.000 K ribjega zaroda za oploditev. Kaj pa se stori pri nas? Morda bi vendar kazalo ustanoviti društvo, ki bi moglo ribarstvu kaj koristiti. Nekaj ljudi je vendar, ki se utegnejo stvari posvetiti.

— **Čistite zelje metuljivih jaje!** Na tisoč črno-pikastih metuljev obletava naše zeljnate sadike. Poglejte liste in videli boste kupčke, kakor proso debelih, rumenih jajčk. Iz teh se izležejo čez nekaj dni grde gosenice, ki ogledajo zeljnate liste, da kažejo samo gola rebra. Ako hočete poleg svinjskih rebere pozimi prigrizniti okusnega zelja, preiskujte zeljnate liste in zmečkajte jajčeca. Boljše z enim pogledjem 50 jajčk ugonobiti, kakor pa ves dan obirati ostudne gosenice.

— **Bob.** Ta hvaležna rastlina, ki jo štejemo med sočivje, pri nas rada uspeva, a premalo jo čislamo. Bob sadimo spomladi s fižolom okrog fižola, krompirja in korenja. Uspeva v vsaki zemlji in je izluščen in zabalen tečna hrana. Olupljen (sirov) in posušen na solneu, potem zrezan in pražen kot prava kava, daje dobro slast in je redilen. Marsikje ga veliko goje in dajejo mleti. Ta moka, pomešana med domačo žitno moko daje slasten tečen kruh. Spoštujte stare domače pridelke! A. S.

— **Jabolčni olupki** so izvrsten dodatek vsakemu čaju. Olupki se na peči ali v peči do trdega posuše in spravijo v papirnati vrečici na suhem kraju, da ne splesnijo. — Kuhani olupki aromatično diše, delajo ves čaj slasten in okusen. Osobito za bolan želodec je to sredstvo prikladno, ker dela slast do jedi in pospešuje prebavlanje. Kdor ne verjame, naj poizkusi. Letos se lahko olupkov nabere na merniki. To je tudi domača ekonomija. A. S.

Raznoterosti.

× **Kongres slepcev.** Pretekli teden je zboroval v Manchesteru kongres slepcev. Udeleženci so bili iz vseh evropskih držav, pa tudi iz Indije, Avstralije, Amerike in Japonske. Predsednik Royle je pozdravil udeležence, ter humoristiško obžaloval, da ne more vseh videti. Potem se je razpravljalo, kako naj vlade posameznih držav skrbijo za slepce. Konstatiralo se je, da živi največ slepcev na Angleškem, kjer so jih našli približno 40.000. Zvečer so priredili slepci koncert s petjem in humorističnimi deklamacijami.